

Si fa no fa - Narcís Pijoan

La premsa local i comarcal és propulsada a parts iguals pels voluntarismes obstinats, la publicitat encoberta i l'explotació (no sempre interessada) de joves promeses. De tant en tant, però, perduts enmig de cròniques futbolístiques, d'articles religiosos, de fotografies de casament, de polèmiques gallinàcies, d'inauguracions de pubs, d'actes socials de caràcter filantròpic, d'extenses entrevistes a col·leccionistes de segells, s'hi poden trobar articles com els que publicava Narcís Pijoan (1931-1966) a la secció «Si fa no fa» del setmanari *Empordà* de Figueres: escrits que col·loquen una capacitat analítica, irònica i rememorativa notable al servei, no de grans idees o de qüestions d'interès nacional, sinó de les grandeses i misèries que marquen el pas del temps en una capital de comarca.

Les columnes setmanals de Narcís Pijoan tenien fama de rebentistes: de sufocar les senyorettes de casa bona i de provocar crisis nervioses en alguns dels personatges que citava. Si repassem aquesta selecció -feta per l'autor poc abans de morir i enllestida per la seva família-, ens adonarem que són tant o més freqüents els elogis que les crítiques. Els elogiats solen ser personatges privats, ocurrents, dotats d'alguna particularitat humanitzadora. Els criticats solen ser personatges públics, proselitistes, transcendentals, personatges amb posat de peix bullit que es deleixen per fer combregar el proïsme amb rodes de molí.

En un article publicat el 1986, Narcís Pijoan fa una defensa de la ironia com a contrapunt de l'entusiasme, ja que «tot excés de virtut infanta un vici». Aquesta citació pot servir per entendre alguns dels seus articles més coneguts, com la sèrie que va dedicar als *hermanos* de La Salle, «empeltats del Cura Merino, de Sant Ignasi de Loyola i del Guerrero del Antifaz». Les pàgines més reeixides que li he llegit són les que dedica a recrear la Figueres erma de la postguerra, on conversava amb Bartomeu Massot i Fages de Climent, i acudia a tertúlies com la del llibreter Canet o la de Toti Bonaterra, on només s'exigia «no estranyar-se de res i saber mantenir un clima sorneguer». És potser la mateixa prevenció davant «l'excés de virtut» el que el va fer dedicar pàgines substancioses a les manifestacions més *canalles* de la subsistència. Les que dedica a les cases de barrets del rodal, a les coristes del cabaret Rex o, en els últims anys, a la publicitat de «contactes», mostren una simpatia que no es van saber guanyar mai les patumetes locals.

Més enllà de la recreació panoràmica i de la capacitat crítica, els articles de Narcís Pijoan són un exercici d'estil. Tancat al seu despatx d'advocat, refeia i perfeccionava aquests textos que, segons ell mateix, eren seguits amb fidelitat per «vint-i-dos llegidors». La seva prosa pantagruèlica no es conformava amb els tres adjectius que Josep Pla ha canonitzat: Pijoan en necessitava quatre o, tot sovint, cinc o més. L'estil torrencial, epicuri, rabelaisià i això no obstant popular (que tant ha influït en

escriptors locals com Sebastià Roig, autor de l'epíleg del llibre), hipnotitzava els lectors més reacis. Vegem-ne una frase extreta a l'atzar: «Els soliloquis de Bartomeu Massot, tranuitador i xerraire aquilotat, esdevenien a l'albada delicadíssimes confidències proferides en el deliri d'unes gesticulacions aparatoses, subratllades amb crits i amb riotes fotetes de faune encabritat.»

Narcís Pijoan ha estat un dels darrers representants d'un cert entramuntanament il·lustrat, que en aquest segle ha donat personatges com Alexandre Deulofeu, Ramon Canet, Joan Guillamet o -el que millor ha transcendit l'àmbit local a còpia d'un localisme radical- Salvador Dalí. Amb el continu exercici de l'escriptura crítica, Narcís Pijoan es va convertir, voluntàriament o no, en el cronista oficiós de Figueres. Si fa no fa.